

NIEUWSBRIEF NR. 19

Erfgoedplatform Gemeente Heumen

Ledenvergadering op woensdag 13 april 2016

Plaats: Gildehuis St. Georgiusgilde, Café Kanaalzicht, Dorpstraat 5, Heumen
Tijd: 19:30 tot 21:00 uur

Nota bene: De ledenvergadering wordt gevolgd door een lezing door Jan Nillesen over de Maasheggen

Agenda

1. *Opening en Mededelingen*
2. *Verslag ALV van 4 november 2015*
3. *Financieel jaarverslag 2015*
4. *Verslag kascommissie*
5. *Instellen nieuwe kascommissie*
6. *Stand van de financiën per april 2016*
7. *Voortgang werkplannen*
  - ARCHEOLOGIE - Mathieu Houben
  - BESTUUR - Leo Ewals
  - CANON - Leo Ewals
  - GROEN - Harrie Joosten
  - MOLENS - Frans Wildenborg
  - OPEN MONUMENTEN DAG - Harrie Joosten
  - ROOD - Ben Boersema
  - WOORD en BEELD - Liesbeth Arts
8. *Rondvraag en sluiting*

Verslag ALV 4 november 2016

Opening en Mededelingen

Leo Ewals, voorzitter, heet de aanwezigen¹ welkom en bedankt De Muse die gastheer is voor deze bijeenkomst.

Er zijn de volgende verhinderingen: Ben Boersema, Mathieu Houben, Annie van Leuken, Anneke Meijssen, Peter Soethoud, Ron van Stiphout, Loes Weber en Piet van Zuijlen.

Verslag ALV van 15 april 2015

Zie Nieuwsbrief nr. 17. Geen actiestappen geformuleerd.

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

Verkiezing nieuw bestuurslid

Conform artikel 11 van de statuten benoemt de ALV Frans Wildenborg tot bestuurslid.

---

¹ 16 personen. Vertegenwoordigers van: Werkgroep Historie Worsum, Marishuis, Stichting Heemkunde Malden, Wijkplatform Hoogenhof, De Lage Hof, Muse, Georgiusgilde, Bos en Kuil, Heumen in Beeld, Werkgroep ROOD, Werkgroep GROEN, Werkgroep OMD, Werkgroep WOORD en BEELD, Werkgroep ARCHEOLOGIE, Werkgroep MOLENS en Werkgroep CANON.

Instellen Werkgroep MOLENS

De ALV stemt unaniem in met de instelling van Werkgroep MOLENS, bestaande uit de vrijwillige molenaars van de Joannusmolen, Zeldenrust en Maasmolen.

Stand van de financiën

Zie Nieuwsbrief nr. 17.

Petra Thijssen, penningmeester, geeft een toelichting op de cijfers.

a. Overzicht inkomsten en uitgaven 2015 (tot 1 november)

Inkomsten:

€ 3.500,00 subsidie gemeente Heumen

€ 3.446,36 saldo rekening-courant per 31-12-2014

€ 6.946,36

Uitgaven:

€ 2.639,48 diverse uitgaven, waarvan € 333,25 eenmalige uitgaven

€ 306,88 saldo rekening-courant per 01-11-2015

€ 4.000,00 saldo-spaarrekening per 01-11-2015

€ 6.946,36

b. Onkosten Open Monumentendag 2015

De totale onkosten bedragen € 1.343,49. Dit is een lichte overschrijding van de begroting (€ 1.250,00).

Werkplannen bestuur en werkgroepen (2016)

BESTUUR - Leo Ewals

1. Excursie

Leden van de werkgroepen en aangesloten instellingen nemen deel aan een erfgoedbezoek.

2. Publieksavond

Het cultureel erfgoed en het beleid van de gemeente Heumen worden gepresenteerd

3. Publiciteitsplan

Opstellen en uitvoeren publiciteitsplan.

4. Fondsenwerving

In kaart brengen van lokale, regionale, provinciale en nationale fondsen op het gebied van erfgoed.

Kosten

€ 100 (schatting).

Toelichting

Ad 2. Mogelijke onderwerpen: digitale cultuurhistorische waardekaart en speerpunten gemeentelijk erfgoedbeleid. Kosten worden door de gemeente gedragen.

ROOD – Petra Thijssen

1. Karakteristieke panden

Wij werken verder aan de registratie van karakteristieke en beeldbepalende panden en ensembles en het beleid daaromtrent in de gemeente Heumen ten behoeve van de Cultuurhistorische Waardenkaart die door de gemeente Heumen is opgesteld.

2. Monumenten-advies aan gemeente

Wij adviseren de gemeente Heumen met betrekking tot hun erfgoedbeleid op het gebied van monumenten, karakteristieke en beeldbepalende panden en ensembles.

3. Monumenten-advies aan particulieren

Wij willen hulp gaan bieden bij het behoud van monumenten, karakteristieke en beeldbepalende panden en ensembles met name aan particulieren, en hen algemene richtlijnen geven voor het beheer en behoud van hun cultuurhistorisch bezit. Bovendien willen wij ook specifiek mensen de helpende hand bieden, eventueel ook bij het opsporen van geld. Hierbij maken wij gebruik van onze eigen netwerken, zoals het Gelders Genootschap en Gelders Erfgoed.

4. Canon van de gemeente Heumen

Wij willen meewerken aan het project: Canon van de gemeente Heumen.

Kosten

Voorlopig nog geen extra financiën nodig, eventueel kadasterkosten als de gemeente nader onderzoek vraagt omtrent waardevolle panden.

Toelichting

Ad 1. De eerder bij de gemeente ingediende lijst is door tijdsdruk te snel tot stand gekomen. De komende tijd zal deze lijst verfijnd worden met gebruikmaking van duidelijker criteria.

Binnenkort heeft het Erfgoedplatform hierover overleg met de gemeente.

Werkgroep Groen dient hierbij ook betrokken te worden.

CANON – Leo Ewals

Doelstellingen

1. Lessen voor het basisonderwijs

2. Website

3. Boek

Toelichting

Er is een nieuwe werkverdeling gemaakt.

Ad 1. Ben Boersema is verantwoordelijk voor de lespakketten. Katja Zee heeft al een eerste pakket ontwikkeld.

Ad 2 en 3. Leo Ewals is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van de canon. Hij heeft al een voorstel met 40 vensters voor commentaar rondgestuurd binnen het Erfgoedplatform. Samen met twee nieuwe auteurs - Geert Dibbets en Jan Willemsen - worden uiteindelijk 50 vensters samengesteld (per venster: afbeelding + tekst van max. 500 woorden). Bij elk venster wordt de naam van de betreffende auteur vermeld, en in het colofon wordt het team van de algemene redactie (Ewals, Dibbets en Willemsen) opgenomen.

Ad 2. Paul Verheijen (webmaster van het Marishuis) is bereid gratis de website te maken.

Algemeen: let op verantwoording/copyright van de afbeeldingen.

Algemeen: oplevering website eind 2016; daarna volgt het boek.

Kosten

Opgenomen in de begroting voor 2016.

GROEN - Harrie Joosten

1. Hoogstam (fruit)boomgaarden

Fase 2. Herstel en aanleg van hoogstamboomgaarden. Project opgenomen in gemeentelijk LOP

2. Heggen en Wallen .

Inventarisatie, behoud en herstel van historische heggen en wallen in de regio

3. Bloemrijke linten en boerenlandpaden

Fase 2. Aanleg van bloemrijke linten en wandelpaden. Project opgenomen in gemeentelijk LOP

4. Groene bijdragen aan OMD 2016

Bijvoorbeeld: landgoed, boomgaard Elshof, Heemtuin

5. Groene bijdrage aan Canon

Cultuurlandschappen en landschapselementen.

6. Oprichting landschapsbrigade

Groep vrijwilligers voor onderhoud van boomgaarden, bloemrijke randen e.d.

7. Circumvallatielinie

Lokaliseren in het landschap van Neder- en Overasselt van de historische verdedigingslinie in het achterland van het Kroonwerk van Coehoorn.

8. Heggenvlechten

Opzetten van een cursus voor vrijwilligers en organiseren van lokaal kampioenschap.

Kosten

Voor koffie, soep, broodjes e.d. voor de vrijwilligers van de landschapsbrigade wordt € 150 begroot. De LOP-projecten worden gefinancierd uit o.m. het Landschapsfonds van de gemeente.

Toelichting

Ad 1. Eerste project 2016: Elshof (onderhoud).

Ad 2. In voorbereiding is een jaarlijks evenement met vlechtwedstrijd. Na zo'n jaar of zes moet dat resulteren in een groot symposium.

Ad 6. Eerste project: Kasteel Heumen (maaiwerk).

Ad 7: Lokaliseren a.d.h.v. oude landkaarten, hoogtekaarten en luchtfotografie.

WOORD en BEELD - Liesbeth Arts

1. Interviews

Interviews opnemen van ervaringsdeskundigen inzake oorlog- en bevrijding, watersnood. Bedevaarten, rituelen, ambachten e.d. vastleggen in woord, beeld en geluid. Filmopnamen maken tijdens gesprekken. Verhalen schrijven n.a.v. opnames en verluchtigen met foto's. Bandopnamen interviews uitwerken en concept verhalen afronden en publiceren op diverse websites, in bladen of tijdschriften en opslaan in regionale archieven. Komend jaar extra aandacht voor verhalen Watersnood. Dat is nl. op 1 januari 2016 90 jaar geleden. In 2026 (100 jaar) toewerken naar realisatie van een monument/kunstwerk plaats doorbraak.

2. Databank

Foto's en films, boeken en geschriften verzamelen en toegankelijk maken voor een breder publiek in historische archieven en op dito websites.

Toegankelijk maken door digitaliseren en bewerking d.m.v. photoshop.

Verhalen verluchtigen met foto's

Foto- en filmmateriaal op een beeldbank zetten bijv. in lokale musea en regionaal archief.

Foto's vergroten, afdrukken voor OMD of andere evenementen in de regio.

3. Publiciteit

Regelmatig folders verspreiden bij evenementen en op strategische plekken in de dorpen Overasselt, Nederasselt en Heumen.

Onderzoeken opmaak pakkende folder voor Woord en Beeld.

4. Representatie

Consumpties en kleine attentie voor de geïnterviewde personen. Koffie indien bijeenkomsten niet aan huis worden gehouden.

Kosten

Totale kosten € 545.

Toelichting

Ad 1. Filmcamera t.w.v. € 275 moet nog aangeschaft; eerder Vonkje ad € 200 is hiervoor gereserveerd.

ARCHEOLOGIE - Katja Zee

1. Vondsten Kasteel Heumen

Afsluiten onderzoek naar vondstenmateriaal Kasteel Heumen. Maken van een brochure.

2. Onderzoek Kasteel Heumen

Archiefonderzoek Kasteel Heumen voortzetten.

3. Avond Kasteel Heumen

Organisatie avond voor de bewoners van het dorp Heumen en de gemeente Heumen met informatie over het Kasteel Heumen en de archeologische vondsten aldaar.

4. Snelfietsroute Nijmegen-Cuijk

Ondersteuning project met onderzoek en kennis.

5. Luxe achter de Limes

Ondersteuning project met advies en kennis.

6. Kroonwerk Coehoorn

Meewerken met plannen om het Kroonwerk Coehoorn beter zichtbaar te maken in samenspraak met Staatsbosbeheer, gemeente Grave, gemeente Heumen.

7. Canon van Heumen

Meewerken aan het ontwikkelen van de "Canon van Heumen"

Kosten

Activiteit 1 (brochure) € 200 en activiteit 3 (publieksavond) € 300 (schatting).

Toelichting

Algemeen: Mathieu Houben heeft de voorzitterstaak overgenomen van Katja Zee.

Algemeen: Werkgroep Archeologie is ook betrokken bij het Romeinennetwerk Nijmegen e.o.

Ad 1. Brochure is in voorbereiding: waarschijnlijke publicatie januari 2016.

De vondsten worden gedurende één jaar tentoongesteld in vitrines op het gemeentehuis op basis van een bruikleenovereenkomst.

Ad 3. Maart 2016 vindt een publieksavond in De Terp in Heumen plaats.

Ad 4. Ondersteuning van gemeente Heumen: o.a. info over de Romeinse weg.

Ad 5. Ondersteuning van gemeenten Nijmegen, Wijchen en Heumen, o.a. fietsroute.

Ad 6. Werkgroep heeft adviserende rol. Gemeente laat eerst haalbaarheidsstudie verrichten. Er is van het Kroonwerk nog weinig zichtbaar, behalve heggen.

OPEN MONUMENTEN DAG - Harrie Joosten

De taak van de werkgroep OMD voor 2016 is duidelijk: organiseren van een aantrekkelijk programma rondom het nog onbekende nieuwe landelijke thema. Naar verwachting zal de bestaande groep van ongeveer 20 personen deze taak weer op zich nemen.

In oktober is de OMD geëvalueerd. Gewapend met de 'lessons learned' beginnen in maart weer de voorbereidingen voor een nieuwe OMD.

Kosten

Opgenomen in begroting voor 2016: € 1.250.

Toelichting

OMD 2015 is in oktober '15 geëvalueerd. Het verslag staat op de website.

De voorbereidingen voor OMD 2016 starten in maart 2016.

Het landelijk thema OMD 2016 is nog niet bekend.²

Landelijk is OMD op zoek naar nieuwe sponsors, omdat hoofdsponsor Rabo Vastgoedgroep is gestopt.

MOLENS - Rob Snel

De werkgroep is nog niet in de gelegenheid geweest om te overleggen over het Werkplan 2016. Tijdens deze ALV wordt door Rob Snel mondeling een toelichting gegeven.

De molens zijn elke zaterdag geopend voor publiek. Helaas is het scholenbezoek nog beperkt. Er wordt opnieuw deelgenomen aan OMD 2016.

---

² Inmiddels bekend geworden: 'Iconen en symbolen'.

Op 12 november is er overleg met de gemeente Heumen o.l.v. wethouder Henk van den Berg over (her)bestemming van de molens en de commercieel/educatieve/toeristische mogelijkheden.

Kosten

Nog niet begroot.

Begroting 2016

Inkomsten		Uitgaven	
Subsidie Gemeente Heumen	€3.500	Secretariaat	€ 200
Porti			100
OMD			1.250
Website			50
Representatie			100
Vergaderingen			150
Lezing			100
Excursie			100
Coöperatie Erfgoed Gelderland			150
Canon van Heumen			3.500
Publicatiefonds			1.000
Brochure			200
Werkgroepen			3.000
Saldo RC en Spaarkening	6.500	Onvoorzien	100
	€ 10.000		€ 10.000

Toelichting door de penningmeester

Er is € 10.000 beschikbaar. Dit bedrag is opgebouwd uit € 3.500 subsidie van de gemeente en € 6.500 opgebouwde reserves.

De grootste uitgavenposten zijn de OMD (€1.250), Canon (€3.500) en €3.000 voor de uitvoering van de werkplannen van de werkgroepen ROOD, GROEN, WOORD & BEELD, ARCHEOLOGIE en MOLENS. Voor elke werkgroep is in beginsel € 500 beschikbaar.

De begroting 2015 wordt bij acclamatie door de ALV aangenomen.

Rondvraag en sluiting

Henk Kuik

- De Muse is folderpost VVV: bij hem kunnen flyers e.d. worden neergelegd.
- Bij voorkeur een excursie op maandag of zaterdag organiseren, want hij kan vanwege zijn werk vaak niet op de andere dagen.

Emiel Kerkhoff en Theo Jetten

Het St. Georgius Gilde heeft een nieuw bestuur. Het zal vaker op een ALV aanwezig kunnen zijn.

Het Gilde is graag bereid bij gelegenheid op te treden. Ook organiseert het een expositie t.g.v. OMD 2016. Voor de brochure over Kasteel Heumen zal het fotomateriaal ter beschikking stellen.

Liesbeth Arts

- Vallen de groenvoorzieningen op de Kasteelsestraat in Overasselt onder 'Bloemrijke akkerranden'? Nee, die zijn door de Stichting Vierdaagse aangebracht.
- Theo Groeneveld zoekt een locatie voor zijn Market Garden-verzameling. Katja Zee denkt dat het Depot Archeologie Nijmegen belangstelling heeft voor de posters (bruikleen?). De munitie zal i.o.m. de Explosieven Opruimingsdienst een plek moeten krijgen.

Ben Arts

Boerderij De Heegt in Overasselt raakt steeds meer in verval. Met eigenaar Arts is wellicht overleg mogelijk om de boerderij af te breken en elders weer op te bouwen (De Buunderij?). Bestuur en Werkgroep Rood kijken hiernaar.

Harrie Joosten

Volgend jaar brengt 'Grave' een tegenbezoek aan 'Heumen'. Dan is het de bedoeling om een Heumens programma aan te bieden: Protestantse kerk, Kasteel Heumen en mogelijk ook het St. Georgius Gilde.

Volgende vergadering

Woensdag 13 april 2016 in het Gildehuis (p/a Café Kanaalzicht) in Heumen.

Financieel jaarverslag 2015

De penningmeester, Petra Thijssen, geeft een toelichting bij onderstaande cijfers.

Inkomsten		Uitgaven	
Saldo per 31-12-2014	€ 3.446,36	Secr. kosten	1.012,93
Sub Gem Heumen	9.005,50	Vergaderkosten	25,00
		Drukkosten/incl. foto's	1.121,45
		Vergunningen	79,00
		Aanschaf boeken	52,45
		Excursie/lezingen	62,00
		Aanschaf/huur materialen	172,62
		Diversen	9,25
		Ontwerpen enz.	271,00
		Saldo PG per 31-12-2015	9.646,16
	<hr/>		<hr/>
	12.451,86		12.451,86

Verslag kascommissie

De kascommissie doet verslag.

Instellen nieuwe kascommissie

De nieuwe kascommissie wordt benoemd.

Stand van de financiën per april 2016

De penningmeester doet mondeling verslag aan de vergadering.

Voortgang werkplannen

De werkplannen van het bestuur en de werkgroepen zijn in de ALV van november 2015 goedgekeurd. De volledige beschrijving staat in deze Nieuwsbrief onder verslag ALV november.

Enkele toevoegingen:

BESTUUR - ontvangst Graafs Museum

MOLENS

De vrijwillige molenaars hebben inmiddels het volgende werkplan opgesteld:

1.	Herbestemming molens	Werkgroep is gesprekspartner van de gemeente
2.	Flyer	Voorjaar 2016: flyer over de drie molens
3.	Informatieborden	Informatiebord bij elke molen
4.	Bewegwijzering	Optimaliseren in overleg met gemeente
5.	Deelnamen	Heumen Geniet (april); Nationale Molendag (mei); Open Monumentendag (september).
6.	Samenwerking Zeldenrust met Buurderij en De Lage Hof	Uitbreiden en intensiveren: deelname oogstdag agrarisch museum en brood bakken met meel van de Zeldenrust
7.	Graanakker bij Zeldenrust	Overleg met gemeente over aanleg graanakker bij de molen
8.	Giro-wielerkaravaan Maasmolen 8 mei	Zeilen van de wieken roze kleuren en ook roze vlaggen bij de molen plaatsen.
9.	Samenwerking Maasmolen - Kadans	Maasmolen zoekt samenwerking met Natuurvereniging Kadans in Nederasselt
10.	Onderlinge samenwerking molens	Intensiveren vanuit publieke, toeristische en educatieve doelstellingen te realiseren.

Lezing door Jan Nillesen over de Maasheggen

Woensdag 13 april 2016 verzorgt Erfgoedplatform een lezing in café Kaneelzicht Heumen over het oudste boerenlandschap van Nederland. Heumen is gelegen in de nabijheid van het Maasheggengebied een landschap ontstaan door een eeuwenoude wisselwerking tussen mens en natuur. Met Jan gaan we op stap om zijn bestaansgeschiedenis uit de doeken te doen. We volgen de mens zoals hij zich hier vestigde op de stroomruggen en rivierzanden en er zich een bestaan wist op te bouwen. De veranderingen die plaats vonden in de uiterwaarden van de rivier en het ontstaan van de mooiste parel van het Nederlandse heggenlandschap.

Nadat de mens het oerbos in de uiterwaarden gekapt had, ongeveer duizend jaar geleden, heeft hij elke vierkante meter op de schop genomen.

Omdat hij niet meer hulpmiddelen had dan twee handen en zijn paard moest hij samenwerken met de natuur om hier zijn brood te kunnen verdienen. De graslanden en heggen vervulden daarbij een belangrijke functies om die doelen te realiseren.

Hij liet de weilanden begrazen door koeien, onderhield heggen als veekering, knotte bomen voor geriefhout, groef poelen als drinkplaats voor het vee en hooide zonder bemesting. Op sommige plaatsen zijn de sporen van het oude vlechtwerk, het traditionele heggenonderhoud, nog terug te vinden.

Het gebied is dus gemaakt dankzij het bondgenootschap tussen mens en natuur dat hier eeuwenlang bestaan heeft. Onbewust heeft de mens hier een natuuroase geschapen

Gast spreker: Jan Nillesen. Jan Nillesen is gepensioneerd onderwijzer die in zijn werkzame leven gewerkt heeft in de dorpen langs de Maas.

Vanaf zijn jeugd is zijn voorliefde uitgegaan naar natuurstudie en aardkunde. Daarbij was hij actief in de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging [KNNV], IVN, en Werkgroep Geologie en Landschap. In 2013 werd aan hem door de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging de ARJA prijs uitgereikt voor de meest samenhangende beschrijvingen van natuur en landschap. Publicaties zijn te vinden onder <https://independent.academia.edu/JaNillesen>. Elke week worden excursies verzorgd in d regio door de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, waarbij de leden van het Erfgoedplatform welkom zijn. <https://www.knnv.nl/afdeling-nijmegen/>

NIEUW VERSCHENEN BOEK

"Van Moll tot Kroonsteen" door Geert Dibbets

Bij boekhandel The Read Shop in het Maldense winkelcentrum is vanaf 13 november te koop *Van Moll tot Kroonsteen*. In zijn boek van bijna 250 bladzijden heeft Geert Dibbets via archiefonderzoek en interviews de geschiedenis beschreven van de medische zorg die van 1820 tot 1980 in de vroegere gemeente Heumen is verleend.

Aan het begin van de 19de eeuw was er geen dokter in Heumen en Malden. Toen er hier in 1819 in deze dorpen dysenterie heerste, heeft de schout de hulp ingeroepen van de van de Nijmeegse stadsarts Anthonij Moll. Deze bracht liefst 80,25 gulden voor zijn werk in rekening. Mét andere kosten (het vervoer van Moll, de levering en bezorging van de medicijnen) beliep de medische rekening in 1819 166,25 gulden, een bedrag dat door een administratieve blunder van de schout ten laste kwam van de gemeentekas. Dat was een zeer aanzienlijk bedrag als we bedenken dat de gemeentelijke begroting voor 1819 1.438,65 gulden aan inkomsten bedroeg en 1.420,16 gulden aan uitgaven!

Tot 1840 heeft de gemeente Heumen en Malden Nijmeegse stadsdokters als gemeentearts in dienst gehad: deze moest voor rekening van de gemeente medische hulp verstrekken aan de arme inwoners. Daarna heeft de gemeentearts van Heumen en Malden ruim 30 jaar in Mook gewoond, later in Groesbeek, Neerbosch en Cuijk. Sinds dokter Quanjer zich in 1905 in Heumen vestigde, hebben de dokters steeds binnen de gemeente gewoond en er hun praktijk gevoerd. Naast hun werk als gemeentearts hadden ze ook een huisartsenpraktijk.

Oudere inwoners van Heumen en Malden herinneren zich dokter Gerritsen nog, met zijn woning en praktijk op het huidige parkeerterrein bij restaurant Molenhoek, en dokter Van Meyel aan de Rijksweg. Wat minder scherp is de herinnering aan de twee 'ondergedoken' artsen die als assistent van dokter Gerritsen in de oorlogsjaren werkzaam zijn geweest: dokter George Edgar (als jazzmusicus beter bekend als Boy Edgar) en Anthonie Kooman, die in Malden in 1944-1945 de leiding heeft gehad over het noodziekenhuis. Doordat voor *Van Moll tot Kroonsteen* het archief van de familie Kooman kon worden geraadpleegd, is er veel interessants boven tafel gekomen met betrekking tot het reilen en zeilen van dit noodziekenhuis, de betrokkenheid erbij van Maldense en Mookse EHBO'ers, de verhouding tussen de dokter en de niet onomstreden burgemeester.

Het slothoofdstuk raakt aan het heden: de wijkverpleging en vooral de mensen die daarbinnen hebben gewerkt, de trage gang van zaken rond de stichting van het 'bejaardencentrum' Malderburch tot in de eerste periode van zijn bestaan, en de ontwikkeling en opening van het Maldense gezondheidscentrum De Kroonsteen in 1980.

Belangrijke medische wetgeving uit de 19de eeuw is in het kort besproken. Ook is aandacht besteed aan de informatie over doodsoorzaken die voor een aantal jaren uit de 19de eeuw in het gemeentearchief aanwezig is, en besmettelijke ziekten die hier hebben geheerst. Te betreuren valt dat er maar heel weinig te vinden is over hier werkzame vroedvrouwen. Enkele malen zien we een verpleegster vermeld. Eén van hen genoot een bescheiden honorering maar kreeg na een jaar alweer ontslag: de gemeente moest in 1925 niet f. 50 bijbetalen maar f. 275 en hief haar functie op, zonder één woord te besteden aan het belang van haar werk.

Van Moll tot Kroonsteen laat zien dat heden en verleden niet alleen verschillen maar ook duidelijke overeenkomsten vertonen. De financiële relatie tussen gemeenteartsen en gemeente bij voorbeeld doet sterk denken aan het voortdurende getouwtrek tussen 'zorg' en verzekeringen. De eis van de gemeente om medische informatie te krijgen omtrent patiënten die voor rekening van de gemeente naar het ziekenhuis moesten, lijkt op de rondzingende wens van verzekeringen om inzage te krijgen in bepaalde patiëntendossiers.

Van Moll tot Kroonsteen is geïllustreerd en kost € 15.

Het boek is verkrijgbaar in The Read Shop en bij de schrijver Geert Dibbets,
E g.dibbets@hetnet.nl

Colofon:

Deze nieuwsbrief is een uitgave
van het Erfgoedplatform
Gemeente Heumen

Website www.erfgoedheumen.nl

Correspondentie:

Harrie Joosten
T 06 22403707
E harrie.f.p.joosten@freeler.nl

Petra Thijssen
T 024-3582893
E pthijssen01@gmail.com

Anneke Meijssen
T 024-3656147
E ameijssen@caiway.net

Leo Ewals
T 0243554419
E leoewals@gmail.com

Frans Wildenborg
T 0617153553
E frans.wildenborg@hetnet.nl

Loes Weber, webmaster
E loes.weber@gmail.com